

NHÌN TỪ THỰC TIỄN KHAI THÁC PHÁT TRIỂN DU LỊCH ĐỀ XUẤT CHÍNH SÁCH XÂY DỰNG CÁC MÔ HÌNH DU LỊCH CỘNG ĐỒNG TẠI QUẬN THỐT NỐT THÀNH PHỐ CẦN THƠ

PGS.TS. Nguyễn Xuân Hương*

TS. Tạ Duy Linh**

Th.S – NCS. Dương Đức Minh***

Cần Thơ được xác định là “đô thị miền sông nước” có nhiều giá trị đặc sắc về cảnh quan sinh thái thiên nhiên, nông nghiệp và các giá trị văn hóa đặc sắc thu hút đông đảo du khách trong và ngoài nước. Năm 2017, Cần Thơ đón trên 7,5 triệu lượt khách (nội địa và quốc tế). Trong đó, khách lưu trú cũng tăng mạnh với gần 2,2 triệu lượt (khách quốc tế hơn 305.000 lượt)... Tổng doanh thu từ du lịch hơn 2.897 tỷ đồng, tăng 59% so cùng kỳ, đạt 145% so kế hoạch¹. Đây là một tín hiệu tích cực chứng minh cho tính hấp dẫn của thành phố Cần Thơ, một trong những thị trường nhận khách du lịch nổi bật của đồng bằng sông Cửu Long (ĐBSCL).

Các quận/huyện của thành phố có những thế mạnh riêng để phát huy nhằm thúc đẩy sự phát triển du lịch cho địa phương, bổ sung và xây dựng các dịch vụ, hoạt động và sản phẩm du lịch cho thành phố. Quận Thốt Nốt là một trong những đơn vị hành chính trực thuộc thành phố có nhiều thế mạnh về tài nguyên du lịch, sự quyết tâm cao độ của các bên liên quan để kích thích sự phát triển du lịch. Trong năm 2017, khách du lịch đến Quận Thốt Nốt ước đạt 75.769 lượt khách, trong đó khách quốc tế đạt 13.860 lượt². So với tổng số

---

* PGS.TS. Phó chủ tịch Hội đồng Khoa học - Viện Nghiên cứu Phát triển Kinh tế và Du lịch

** TS. Viện trưởng Viện Nghiên cứu Phát triển Kinh tế và Du lịch

*** NCS.ThS. Khoa Nhân học, Giảng viên Bộ môn Du lịch – Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn – Đại học Quốc gia Tp.HCM

¹ <https://baomoi.com/can-tho-don-hon-7-5-trieu-luot-khach-du-lich/c/24525828.epi>

² Phòng Văn hóa Thông tin quận Thốt Nốt, 2018, Giải pháp để đẩy mạnh tuyên truyền, quảng bá du lịch, xây dựng đào tạo đội ngũ cán bộ quản lý, hướng dẫn viên du lịch phù hợp với xu hướng hội nhập quốc tế. Phối hợp các ngành chức năng có liên quan phát động xây dựng biểu tượng (logo) thương hiệu du lịch quận Thốt Nốt, Tài liệu Tọa Đàm Khoa học: “Giải pháp phát triển du lịch trên địa bàn Quận Thốt Nốt” do Ủy ban Nhân dân quận Thốt Nốt và Trung tâm bồi dưỡng Chính trị quận Thốt Nốt tổ chức ngày 24/5/2018, trang 14-15

khách đến với Cần Thơ con số này còn rất khiêm tốn (chiếm khoảng 1% so với tổng lượng khách đến Cần Thơ). Rõ ràng, quận Thốt Nốt cần chú ý việc triển khai và xây dựng các hình thức và hoạt động du lịch có tính hấp dẫn cao để thu hút các dòng dịch chuyển của du khách đến với Cần Thơ.

Cách trung tâm thành phố Cần Thơ hơn 40km, Thốt Nốt thu hút du khách với những vườn cây trĩu quả, làng nghề lâu đời cùng nếp sống thân tình, mộc mạc của người dân bản địa¹. Đây là những lợi thế quan trọng để Thốt Nốt xác định hướng khai thác và phát triển du lịch trong tương lai, một trong những hình thức đang được khuyến khích và nhận được sự ủng hộ khai thác là phát triển du lịch cộng đồng gắn với tài nguyên bản địa, chia sẻ lợi ích cho người dân tại chỗ và góp phần bảo tồn các giá trị tự nhiên và nhân văn của địa phương. Xuất phát từ thực tế trên bài viết này nhấn mạnh lợi thế phát triển du lịch cộng đồng tại Thốt Nốt và bước đầu đề xuất các mô hình du lịch cộng đồng tại nơi đây.

1. Cơ sở lý luận về du lịch cộng đồng

Cộng đồng có mối quan hệ mật thiết trong vấn đề sử dụng và khai thác tài nguyên du lịch đặc biệt là loại hình tài nguyên du lịch văn hóa. Vì vậy, khi xem xét và phân tích các giá trị, các khả năng có thể xây dựng và hình thành sản phẩm du lịch (SPDL) không thể không nhìn nhận vai trò và chức năng của cộng đồng địa phương.

Hiện nay, khi xem xét hệ thống lý thuyết về phát triển du lịch có sự tham gia của cộng đồng, trong giới hạn đề tài này tập trung làm rõ hai thuật ngữ có liên quan như sau:

Bảng 1. Thuật ngữ có liên quan đến du lịch có sự tham gia của cộng đồng

Thuật ngữ tiếng Anh	Thuật ngữ tiếng Việt
Community - Based Tourism	Du lịch dựa vào cộng đồng
Community – Participation in Tourism	Du lịch có sự tham gia của cộng đồng

Nguồn: Võ Quế, 2006

¹ <http://baocantho.com.vn/thot-not-phat-trien-du-lich-sinh-thai-gan-voi-lang-nghe-a13908.html>

Tại Thái Lan thuật ngữ Community - Based Tourism – Du lịch dựa vào cộng đồng được định nghĩa như sau: “*Du lịch cộng đồng (DLCD) là loại hình du lịch được quản lý và có bởi chính cộng đồng địa phương, hướng đến mục tiêu bền vững về mặt môi trường, văn hóa và xã hội. Thông qua DLCD du khách có cơ hội tìm hiểu và nâng cao nhận thức về lối sống của cộng đồng địa phương*”. (REST¹, 1997).

Thuật ngữ này cũng được nhắc đến trong chương trình nghiên cứu của các tổ chức xã hội trên thế giới như:

Tổ chức Pachamana (hướng đến việc giới thiệu và bảo tồn văn hóa bản địa khu vực Châu Mỹ) đã đưa ra quan điểm của mình về Community - Based Tourism như sau: “*DLCD là loại hình du lịch mà du khách từ bên ngoài đến với cộng đồng địa phương để tìm hiểu về phong tục, lối sống, niềm tin và được thưởng thức ẩm thực địa phương. Cộng đồng địa phương kiểm soát cả những tác động và những lợi ích thông qua quá trình tham gia vào hình thức du lịch này, từ đó cường khả năng tự quản, tăng cường phương thức sinh kế và phát huy giá trị truyền thống của địa phương*”.²

Tổ chức Istituto Oikos (1996) ra đời tại Ý (tổ chức hướng đến việc hỗ trợ các nghiên cứu, huy động nguồn lực tài chính trong công tác bảo tồn về mặt sinh thái tự nhiên và văn hóa cho các quốc gia đang phát triển trên thế giới, tổ chức này có tầm ảnh hưởng ở khu vực Châu Âu) đã đề cập đến nội dung của DLCD như sau: “*DLCD là loại hình du lịch mà du khách từ bên ngoài đến và có lưu trú qua đêm tại không gian sinh sống của cộng đồng địa phương (thường là các cộng đồng ở nông thôn hoặc các cộng đồng nghèo hoặc sinh sống ở những vùng có điều kiện kinh tế khó khăn). Thông qua đó du khách có cơ hội khám phá môi trường thiên nhiên hoang dã hoặc tìm hiểu các giá trị về văn hóa truyền thống, tôn trọng tư duy văn hóa bản địa. Cộng đồng địa phương có cơ hội thụ hưởng các lợi ích kinh tế từ việc tham gia vào các hoạt động khám phá dựa trên các giá trị về tự nhiên và văn hóa xã hội tại khu vực cộng đồng địa phương sinh sống*”.³

---

¹ Responsible Ecological Social Tours, tạm dịch Tổ chức thực hiện các tuyến du lịch sinh thái gắn với trách nhiệm, viết tắt là REST

² Nguồn: <http://www.pachamama.org/community-based-tourism>

³ <http://www.communitybasedtourism.info/en/community-based-tourism/community-based-tourism.asp>

Tổ chức mạng lưới du lịch bền vững (DLBV) vì người nghèo đã nêu *“DLCĐ là một loại hình DLBV thúc đẩy các chiến lược vì người nghèo trong môi trường cộng đồng. Các sáng kiến của DLCĐ nhằm vào mục tiêu thu hút sự tham gia của người dân địa phương vào việc vận hành và quản lý các dự án du lịch nhỏ như một phương tiện giảm nghèo và mang lại thu nhập thay thế cho cộng đồng. Các sáng kiến của DLCĐ còn khuyến khích tôn trọng các truyền thống và văn hóa địa phương cũng như các di sản thiên nhiên.”*¹

Tại Việt Nam, DLCĐ được nhìn nhận như sau:

“DLCĐ là hoạt động tương hỗ giữa các đối tác liên quan, nhằm mang lại lợi ích về kinh tế cho cộng đồng dân cư địa phương, bảo vệ được môi trường và mang đến cho du khách kinh nghiệm mới, góp phần thực hiện mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội của địa phương có dự án.” (Trần Thị Mai, 2005)

“Du lịch dựa vào cộng đồng là phương thức phát triển du lịch trong đó cộng đồng dân cư tổ chức cung cấp các dịch vụ để phát triển du lịch, đồng thời tham gia bảo tồn tài nguyên thiên nhiên và môi trường, đồng thời cộng đồng được hưởng quyền lợi về vật chất và tinh thần từ phát triển du lịch và bảo tồn tự nhiên.” (Võ Quế, 2006)

“DLCĐ có thể hiểu là phương thức phát triển bền vững mà ở đó cộng đồng địa phương có sự tham gia trực tiếp và chủ yếu trong các giai đoạn phát triển và mọi HDDL. Cộng đồng nhận được sự hợp tác, hỗ trợ của các tổ chức, cá nhân trong nước và quốc tế; của chính quyền địa phương cũng như chính phủ và nhận được phần lớn lợi nhuận thu được từ HDDL nhằm phát triển cộng đồng, bảo tồn khai thác tài nguyên môi trường DLBV, đáp ứng các nhu cầu du lịch phong phú, có chất lượng cao và hợp lý của du khách.” (Bùi Thị Hải Yến, 2012)

Tựu chung lại, thuật ngữ DLCĐ chứa đựng các nội dung chủ yếu như sau:

- Du khách là tác nhân bên ngoài là tiền đề mang lại lợi ích kinh tế và sẽ có những tác động nhất định kèm theo việc thụ hưởng các giá trị về môi trường sinh thái tự nhiên và văn hóa khi đến với một cộng đồng địa phương cụ thể.
- Cộng đồng địa phương là người kiểm soát các giá trị về mặt tài nguyên du lịch để hỗ trợ du khách có cơ hội tìm hiểu và nâng cao nhận thức của mình khi có cơ hội tiếp cận hệ thống tài nguyên du lịch tại không gian sinh sống của cộng đồng địa phương.

¹ <http://www.community-tourism.org>

○ Cộng đồng địa phương sẽ nhận được lợi ích về mặt kinh tế, mở rộng tầm hiểu biết về đặc điểm tính cách của du khách cũng như có cơ hội nắm bắt các thông tin bên ngoài từ du khách

○ Cộng đồng địa phương ngày càng được tăng cường về khả năng tổ chức, vận hành và thực hiện các hoạt động, xây dựng các SPDL phục vụ cho du khách. Từ đó, cộng đồng ngày càng phát huy vai trò làm chủ của mình.

Nội dung đề cập đến sự tham gia của cộng đồng vào các hoạt động du lịch (HDDL) thường được nhắc đến trong các khái niệm có liên quan đến du lịch sinh thái (DLST), hoặc du lịch bền vững (DLBV). Từ đó sự tham gia cộng đồng trong du lịch được nhìn nhận như một việc làm đúng đắn để góp phần giải quyết bài toán bức bách giữa công tác bảo tồn và phát triển.

Đơn cử như khái niệm DLST của IUCN¹: *“DLST là hoạt động tham quan và du lịch có trách nhiệm với môi trường tại các điểm tự nhiên không bị tàn phá để thưởng thức thiên nhiên và các đặc điểm văn hóa đã tồn tại trong quá khứ hoặc đang hiện hành, qua đó khuyến khích hoạt động bảo vệ, hạn chế những tác động tiêu cực do khách tham quan gây ra, và tạo lợi ích cho những người dân địa phương tham gia tích cực”*²

Hoặc khái niệm DLST được đưa ra trong Hội thảo Xây dựng chiến lược phát triển DLST ở Việt Nam vào tháng 09 năm 1999: *“DLST là một loại hình du lịch dựa vào thiên nhiên và văn hoá bản địa gắn với giáo dục môi trường, có đóng góp nỗ lực bảo tồn và phát triển bền vững với sự tham gia tích cực của cộng đồng địa phương”* (Phạm Trung Lương, 2003).

Khi nhắc đến nội dung của phát triển DLBV, mục tiêu mang lại lợi ích kinh tế, hạn chế tổn thương về mặt văn hóa - xã hội cho cộng đồng địa phương được xem là một trong những nội dung được chú trọng. Có thể thấy rõ vấn đề vừa nêu thông qua định nghĩa du lịch bền như sau: *“DLBV là việc di chuyển và tham quan đến các vùng tự nhiên một cách có trách nhiệm với môi trường để tận hưởng và đánh giá cao tự nhiên (và tất cả những đặc điểm văn hoá kèm theo, có thể là trong quá khứ và cả hiện tại) theo cách khuyến cáo về bảo tồn, có tác động thấp từ du khách và mang lại những lợi ích cho sự tham gia chủ động về kinh tế - xã hội của cộng đồng địa phương”*. (Nguyễn Đình Hòa, 2002)

¹ International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (Tạm dịch: Liên minh Quốc tế Bảo tồn Thiên nhiên và Tài nguyên Thiên nhiên, viết tắt IUCN)

² <http://data.iucn.org/dbtw-wpd/html/tourism/section5.html>

Đồng thuận với quan điểm trên Phạm Trung Lương (2003) đã khẳng định phát triển DLBV là một hoạt động khai thác một cách có quản lý các giá trị tự nhiên và văn hóa nhằm thỏa mãn nhu cầu đa dạng của khách du lịch, có quan tâm đến lợi ích kinh tế dài hạn trong khi vẫn đảm bảo sự đóng góp cho bảo tồn và tôn tạo các nguồn tài nguyên, duy trì được sự toàn vẹn văn hóa để phát triển HDDL trong tương lai; cho công tác bảo vệ môi trường và góp phần nâng cao mức sống của cộng đồng địa phương.

Qua đó có thể thấy được sự tham gia một cách tích cực của cộng đồng được xem là động lực có giá trị mạnh mẽ cho việc duy trì phát triển du lịch một cách bền vững ổn định và lâu dài.

2. Bước đầu nhận diện tiềm năng và hạn chế phát triển du lịch cộng đồng tại Quận Thốt Nốt

Trong các diễn ngôn về phát triển du lịch tại Cần Thơ, Thốt Nốt được xác định là địa bàn ưu tiên triển khai hình thức du lịch cộng đồng, cụ thể:

Thực hiện Đề án điều chỉnh “Quy hoạch tổng thể phát triển du lịch thành phố Cần Thơ đến năm 2020, định hướng đến năm 2030”, Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch thành phố Cần Thơ cũng đã làm việc với các quận, huyện, xác định tiềm năng và xây dựng hệ thống sản phẩm du lịch đặc trưng. Theo đó, quận Ninh Kiều tập trung phát huy thế mạnh du lịch kết hợp hội nghị, hội thảo, khai thác Bến Ninh Kiều, cầu đi bộ, cũng như các sự kiện hoạt động ngoài trời để thu hút du khách. Quận Cái Răng phát triển du lịch sinh thái miệt vườn, homestay, điểm nhấn chính là chợ nổi Cái Răng; Bình Thủy phát huy du lịch cộng đồng gắn với tham quan di tích lịch sử, văn hóa; Phong Điền chú trọng phát triển du lịch sinh thái miệt vườn; Ô Môn khai thác các làng nghề, văn hóa đồng bào dân tộc Khmer; ***Thốt Nốt phát triển du lịch cộng đồng kết hợp làng nghề và hệ thống nhà cổ trên đất cù lao Tân Lộc***; còn Thới Lai, Vĩnh Thạnh, Cờ Đỏ khai thác du lịch nông nghiệp...¹

Một trong những cực trọng điểm có nhiều lợi thế phát triển du lịch cộng đồng tại quận Thốt Nốt là phường Tân Lộc. Bên cạnh đó, cù lao Tân Lộc còn có những tên gọi khác nhau như “cù lao tam tỉnh” (vì vị trí địa lý phân bố ở nơi gần với ranh giới ba tỉnh/ thành là Cần Thơ, Đồng Tháp và An Giang). Với đặc

¹ <http://vietnamtourism.gov.vn/index.php/items/25343>

điểm có phù sa lẫn đất cát bồi tụ nên cù lao còn có tên gọi là Sa Châu. Giai đoạn 1970 – 1980 cù lao còn phát triển nghề trồng mía, sản xuất đường nên còn được ví là “đảo ngọt”¹.

Cù lao Tân Lộc có chiều dài 22 km nằm trên sông Hậu với diện tích 3.330,03 ha, dân số 31.989. Diện tích trồng lúa 561,39 ha, diện tích trồng cây ăn trái là: 782,08 ha (mận An Phước, ổi, quýt, cam, dứa,...), thủy sản thu hoạch 26.600 tấn. Ngoài ra, cù lao Tân Lộc còn có 4 chùa, 2 đình thần, 7 nhà cổ và 1 phủ thờ. Hàng năm ở Tân Lộc có các lễ lớn như Lễ kỳ yên, lễ vía bà, đặc biệt là có lễ hội Vườn Trái cây Tân Lộc diễn ra vào dịp tết Đoan Ngọ thu hút trên 30.000 lượt khách tham gia². Các điểm đến tham quan nổi tiếng tại cù lao đã có sức hút nhất định với du khách: vườn dứa, vườn ổi cô Điệp, nhà cổ cụ Trần Bá Thế, vườn Anh Ngôn (du lịch sinh thái Tân Lộc),... Du khách đến các điểm này chủ yếu tham quan, thưởng thức ẩm thực địa phương, tận hưởng không khí trong lành của làng quê Nam bộ,...

Hình 1. Gỏi ổi, đặc sản vườn ổi Cô Điệp

Nguồn: Khảo sát thực tế 25/5/2018

Bên cạnh Cù lao Tân Lộc, Thốt Nốt còn có các nghề truyền thống độc

¹ Kết quả phỏng vấn sâu người dân địa phương ngày 25/5/2018

² Đảng Ủy Phường Tân Lộc, Giải pháp thu hút và nâng cao chất lượng lễ hội vườn trái cây (mùng 5/5 âm lịch) hàng năm, công tác bảo tồn và phát huy giá trị di tích lịch sử văn hóa cấp thành phố đình Tân Lộc Đông kết hợp hệ thống nhà cổ trên địa bàn Tân Lộc, Tài liệu Tọa Đàm Khoa học: “Giải pháp phát triển du lịch trên địa bàn Quận Thốt Nốt” Do Ủy ban Nhân dân Quận Thốt Nốt và Trung tâm bồi dưỡng Chính trị Quận Thốt Nốt tổ chức 24/5/2018, trang 53

đáo và nổi tiếng khắp ĐBSCL như làng bánh tráng Thuận Hưng, làng lưới Thơm Rơm, xóm thúng Thuận An,...

Làng nghề sản xuất bánh tráng ở phường Thuận Hưng thành lập hợp tác xã năm 2007 hiện có hơn 70 hộ hoạt động thường xuyên, liên tục và khoảng 35 hộ sản xuất theo thời vụ dịp Tết Nguyên Đán. Sản phẩm bánh tráng của làng nghề gồm 2 loại bánh đặc trưng là bánh tráng giòn (bánh ngọt) và bánh tráng mặn. Hiện nay, bánh tráng Thuận Hưng không chỉ phục vụ nhu cầu tiêu dùng tại nhiều tỉnh, thành trong nước mà còn xuất khẩu sang thị trường Campuchia.

Làng nghề thường xuyên giải quyết việc làm cho khoảng 450 lao động tại địa phương, với mức thu nhập bình quân từ 80.000 - 140.000 đồng/người/ngày. Hoạt động của làng nghề đã góp phần tích cực vào việc giải quyết việc làm, tăng thu nhập cho người dân, ổn định và phát triển kinh tế-xã hội cho địa phương. Qua 6 tháng đầu năm 2017, làng nghề sản xuất đạt hơn 93 triệu bánh, tăng 15% so với cùng kỳ. Doanh thu của làng nghề bánh tráng trong cả năm nay ước đạt hơn 35 tỉ đồng¹.

Hình 2. Nghề làm bánh tráng Thuận Hưng

Nguồn: <http://baocantho.com.vn/tro-luc-de-lang-nghe-banh-trang-thuan-hung-phat-trien-a89834.html>

Làng lưới Thơm Rơm (nằm dọc quốc lộ 91, bên cầu Thơm Rơm) hình thành từ những năm 1980, do những người dân di cư từ miền Trung (chủ yếu là tỉnh Thừa Thiên - Huế) vào miền Nam lập nghiệp. Đến đây, du khách không chỉ

---

¹<http://baocantho.com.vn/tro-luc-de-lang-nghe-banh-trang-thuan-hung-phat-trien-a89834.html>

trải nghiệm quy trình làm lưới mà còn nghe các cụ cao niên kể sự hình thành của làng nghề. Hiện nay, làng có trên 20 cơ sở sản xuất chính và hơn 300 cơ sở gia công; cung cấp lưới cho các tỉnh thành ĐBSCL, xuất sang Campuchia¹.

Hình 3. Nghề làm lưới tại Thơm Rôm²

Nếu khai thác tốt các giá trị của làng nghề trong phát triển du lịch cộng đồng, Cần Thơ sẽ có thêm các hoạt động giữ chân du khách theo xu thế “du lịch chậm” đang được ủng hộ hiện nay.

Du lịch là ngành kinh tế dịch vụ kế thừa và vay mượn rất nhiều các giá trị sẵn có từ những ngành kinh tế khác. Thông qua sự vay mượn của mình, du lịch góp phần phóng to giá trị của các sản phẩm/hàng hóa từ các ngành kinh tế khác thông qua việc kiến tạo và hình thành chuỗi cung ứng dịch vụ cho du khách. Đặc biệt, du lịch đã và đang là một trong những phương tiện có khả năng nâng cấp và làm gia tăng giá trị cho hệ thống tài nguyên bản địa gắn với hoạt động sản xuất nông nghiệp cho nhiều địa phương của Việt Nam, trong đó ĐBSCL. Nông nghiệp, từ lâu đã là một thế mạnh nổi bật của ĐBSCL. Mỗi tiểu vùng sinh thái của đồng bằng có sự tương đối khác biệt về mức độ tập trung của sản vật nông nghiệp. Quận Thốt – thành phố Cần Thơ thuộc tiểu vùng phù sa ngọt ven sông Hậu nên có nhiều thuận lợi trong việc sản xuất nông nghiệp với nhiều cảnh quan đặc sắc gắn với cây ăn trái, vườn rau an toàn và vườn hoa.

Hiện tại, Quận Thốt Nốt có 1.589 ha cây ăn trái với các loại cây trái như

¹<http://tourismcantho.vn/vi/thot-not-phat-trien-du-lich-sinh-thai-gan-voi-lang-nghe/n2750.html>

²Nguồn:<http://cantho.gov.vn/wps/wcm/connect/CanTho/Tieng%20Viet/GioiThieu/ThanhPhoCanTho/DatVaNguoiCanTho/Lang%20nghe%20truyen%20thong/>

nhãn, chôm chôm, cam xoàn, ổi, mận...¹ Xu hướng sản xuất nông nghiệp sạch và an toàn đang dần được nhân rộng tại Thốt Nốt, cụ thể hiện nay tại Thốt Nốt có Hợp tác xã trồng rau sạch Phúc Thạnh (phường Thạnh Hòa) có 9 thành viên tham gia với quy mô 5,6 ha, tổ hợp tác sản xuất rau ăn lá Thới Thuận với diện tích 15 ha, mô hình trồng nấm bào ngư tại phường Thới Thuận và phường Thốt Nốt với diện tích 572 m². Tại phường Thốt Nốt có 24 hộ tham gia sản xuất trồng hoa với quy mô 2,74 ha².

Nguồn nước sông Hậu còn là điều kiện lý tưởng để quận Thốt Nốt hình thành nên hệ thống nhà bè nuôi cá với mật độ tập trung các nhà bè khá lớn tại Cần Thơ nói riêng và ĐBSCL nói chung.

Tính đến tháng 5 năm 2018 cả quận Thốt Nốt có 243 bè cá, trong đó phường Tân Lộc có 214 bè cá có khả năng liên kết tạo thành làng bè phục vụ du lịch³

Chính các điều kiện sẵn có về thế mạnh trồng trọt, nuôi thủy sản của ngành sản xuất nông nghiệp cũng là một lợi thế to lớn cho Thốt Nốt huy động các nhà vườn, người nông dân cùng tham gia khai thác và phát triển du lịch.

Âm thực của quận Thốt Nốt khá phong phú và đặc sắc. Các giá trị ẩm thực của địa phương đóng vai trò rất quan trọng trong việc thu hút du khách gắn với kỳ vọng phát triển du lịch cộng đồng tại quận Thốt Nốt.

Một số giá trị ẩm thực tại Thốt Nốt có thể nhắc đến như món hủ tiếu ngọt

---

¹ Phòng Kinh tế Quận Thốt Nốt, Giải pháp và mô hình cụ thể để thực hiện phương châm “Người người làm du lịch, nhà nhà làm du lịch” phát triển nông nghiệp sạch, các mô hình trồng trọt, chăn nuôi kết hợp tham quan du lịch trên địa bàn, Tài liệu Tọa Đàm Khoa học: “Giải pháp phát triển du lịch trên địa bàn Quận Thốt Nốt” Do Ủy ban Nhân dân Quận Thốt Nốt và Trung tâm bồi dưỡng Chính trị Quận Thốt Nốt tổ chức 24/5/2018, trang 6

² Phòng Kinh tế quận Thốt Nốt, Giải pháp và mô hình cụ thể để thực hiện phương châm “Người người làm du lịch, nhà nhà làm du lịch” phát triển nông nghiệp sạch, các mô hình trồng trọt, chăn nuôi kết hợp tham quan du lịch trên địa bàn, Tài liệu Tọa Đàm Khoa học: “Giải pháp phát triển du lịch trên địa bàn quận Thốt Nốt” Do Ủy ban Nhân dân quận Thốt Nốt và Trung tâm bồi dưỡng Chính trị quận Thốt Nốt tổ chức 24/5/2018, trang 7

³ Phòng Kinh tế quận Thốt Nốt, Giải pháp và mô hình cụ thể để thực hiện phương châm “Người người làm du lịch, nhà nhà làm du lịch” phát triển nông nghiệp sạch, các mô hình trồng trọt, chăn nuôi kết hợp tham quan du lịch trên địa bàn, Tài liệu Tọa Đàm Khoa học: “Giải pháp phát triển du lịch trên địa bàn quận Thốt Nốt” Do Ủy ban Nhân dân quận Thốt Nốt và Trung tâm bồi dưỡng Chính trị quận Thốt Nốt tổ chức 24/5/2018, trang 8

của nghệ nhân Hà Thị Sáu (khu vực Tân Phú, phường Thuận Hưng, quận Thốt Nốt) tham gia lễ hội Bánh dân gian Nam bộ năm 2018 tại Cần Thơ đã để lại nhiều ấn tượng cho du khách.

Ở phường Thốt Nốt còn có xóm làm bánh truyền thống. Các hộ làm bánh truyền thống ở phường Thốt Nốt cư ngụ rải rác nhiều khu vực, nhưng tập trung nhất ở xóm bánh thuộc khu vực Phụng Thạnh 1. Việc thực hành chế biến ẩm thực là “chất liệu tốt” cho Thốt Nốt quan tâm thu hút du khách gần xa.

Tựu chung lại, quận Thốt Nốt đang sở hữu các giá trị cảnh quan sinh thái nông nghiệp đặc sắc cùng các nghề truyền thống hấp dẫn và các hoạt động sản xuất và sinh hoạt đặc trưng vùng phù sa ngọt ven sông Hậu. Đây là lợi thế quan trọng để Thốt Nốt kiến tạo các dịch vụ du lịch dựa vào chất liệu độc đáo của tài nguyên du lịch gắn với hình thức du lịch cộng đồng.

Nỗi cộm cho các hạn chế gắn với việc khai thác và phát triển du lịch tại quận Thốt Nốt nói chung và thực tế khai thác và phát triển du lịch cộng đồng tại nơi đây là các dịch vụ du lịch được triển khai thực hiện còn rời rạc chưa được gắn kết thành một hệ thống để xây dựng chuỗi cung ứng dịch vụ du lịch liên hoàn. Đặc biệt là việc kiến tạo các hoạt động trải nghiệm thực hành thú vị, độc đáo và hấp dẫn cho du khách để có những trải nghiệm khi tìm hiểu về giá trị tài nguyên du lịch tại địa phương còn hạn chế.

Tính mùa vụ là một trong những nguyên nhân dẫn đến tính hấp dẫn của cảnh quan sinh thái nông nghiệp không đều trong năm.

Khả năng tiếp cận của các phương tiện ô tô 30 - 45 chỗ ngồi đến với điểm tham quan du lịch tiêu biểu - cù lao Tân Lộc còn hạn chế. Sức chứa tại các khu/điểm du lịch cộng đồng tại Thốt Nốt có giới hạn nhất định và cần được tính toán kỹ lưỡng trong quá trình đón tiếp và phục vụ du khách.

Tính đến thời điểm hiện tại các sản phẩm du lịch về đêm tại Thốt Nốt rất đơn điệu và gần như chưa có một dịch vụ nào có thể giữ chân du khách về đêm. Việc khai thác các ý tưởng kinh doanh du lịch cộng đồng cũng gặp phải vướng mắc này, đây là điều cần được nghiên cứu theo hướng nâng cấp và đặc thù hóa chuỗi cung ứng dịch vụ để hấp dẫn du khách lưu lại Thốt Nốt.

Tính đến thời điểm hiện nay, nhìn chung Thốt Nốt đang thiếu các nhà đầu tư động lực để đẩy mạnh và nhanh các ý tưởng kinh doanh du lịch đột phá cho địa phương.

Chính các mặt hạn chế này phần nào tạo nên “độ chênh” giữa kỳ vọng thông qua các ấn phẩm truyền thông và thực tế cảm nhận của du khách khi đến Thốt Nốt.

Tóm lại, các hạn chế của du lịch cộng đồng tại Thốt Nốt thể hiện trong các vấn đề sau:

Sơ đồ 1. Các vấn đề còn hạn chế gắn với du lịch cộng đồng tại Thốt Nốt

Nguồn: Nhóm tác giả

3. Gợi ý một số mô hình khai thác và phát triển du lịch cộng đồng tại Thốt Nốt

Người dân địa phương chính là thành tố sống động nhất, là người sáng tạo, trao truyền và kế thừa những giá trị văn hóa của địa phương.

Giao tiếp tạo sự gần gũi và thân thiện chưa phải là hiệu quả tốt nhất trong quá trình tương tác giữa du khách và cộng đồng địa phương. Mà điều quan trọng hơn nữa là người dân bằng cách tiếp cận tinh tế của mình với du khách sẽ có một phần thu nhập nhằm cải thiện sinh kế nhưng vẫn tạo được niềm tin và sự mong muốn hợp tác của du khách.

Đặc biệt, nhóm cộng đồng dân cư địa phương thường xuyên tiếp xúc với

du khách hoặc có tham gia vào việc thực hiện các hoạt động du lịch, dịch vụ du lịch và sản phẩm du lịch phục vụ cho du khách cần phải đảm bảo và duy trì chất lượng hàng hóa, dịch vụ và sản phẩm du lịch phục vụ cho du khách. Để đạt được điều này họ cần có thái độ trung thực, nhiệt tình và hòa nhã với du khách.

Từ đó, việc kêu gọi người dân địa phương cùng chung tay nâng cao hình ảnh thân thiện của địa phương là việc làm cần được thường xuyên duy trì hướng đến việc nâng cấp chuỗi giá trị du lịch cho địa phương.

Bên cạnh việc nâng cao hình ảnh văn hóa ứng xử trong hoạt động du lịch nhìn từ việc kêu gọi sự tham gia của cộng đồng phục vụ cho mục tiêu phát triển du lịch thì nhiệm vụ trao quyền chủ động để cộng đồng hình thành các mô hình khai thác phát triển du lịch là cần thiết. Trong bài viết này, nhóm tác giả mạnh dạn gợi ý một số mô hình du lịch cộng đồng tại quận Thốt Nốt như sau:

(1) Mô hình “Nếp sống Cù lao”

- + Địa bàn triển khai: cù lao Tân Lộc
- + Đối tượng phục vụ: du khách quốc tế và nội địa
- + Ý tưởng triển khai:
  - Xây dựng chương trình du lịch chuyên đề: ***Đảo Ngọt Sa Châu***

* Dịch vụ nổi bật: Khoanh vùng không khí sạch tại Cù lao để thiết kế không gian dừng chân và lưu trú cho du khách (chú ý thiết kế không gian lưu trú tại các nhà bè trên sông nhằm đặc thù hóa sản phẩm cho địa phương); hình thành khu lưu dấu kỉ niệm cho khách tại Cù lao (du khách được đặt tên cho 1 cây ăn trái nhất định tại Cù lao, du khách trở thành người đỡ đầu tài trợ cho cây tùy theo khả năng đóng góp du khách của mình để hình thành 1 quỹ hỗ trợ “Giữ mãi màu xanh trên đất Cù lao”, du khách được thường xuyên thông tin về cây ăn trái mà mình đỡ đầu thông qua các ứng dụng công nghệ hiện đại; hình thành chuỗi cung ứng cho du khách về nông phẩm của địa phương khi vào mùa thu hoạch để hạn chế hiện tượng “mua mùa và bán mùa” cho du khách; thiết kế các ấn phẩm lưu niệm đặc biệt có tính đặc trưng của Cù Lao.

* Kêu gọi cộng đồng địa phương: thành lập câu lạc bộ hướng dẫn viên du lịch tại địa phương phục vụ du khách; chung tay hình thành vườn sinh thái lưu niệm Tân Lộc dành cho du khách; hình thành hội cung ứng nông sản cho du khách.

(2) Mô hình “Sinh kế ven sông”

+ Địa bàn triển khai: phường Thốt Nốt, phường Tân Lộc, phường Thuận Hưng.

+ Đối tượng phục vụ: du khách quốc tế và nội địa

+ Ý tưởng triển khai:

- Xây dựng chương trình du lịch chuyên đề: ***Thốt Nốt nghề vui trên bến dưới thuyền***

* Dịch vụ nổi bật: Xây dựng chương trình du lịch liên kết để du khách có cơ hội trải nghiệm tìm hiểu các điểm đến gắn với nghề truyền thống tại Thốt Nốt, hình thành trung tâm giới thiệu đặc sản địa phương từ các ngành nghề truyền thống Thốt Nốt, nhấn mạnh tính biểu trưng trong việc thiết kế và sản xuất bộ quà tặng có tính biểu tượng cao gắn với các nghề truyền thống tại Thốt Nốt, thiết kế các không gian có tính thẩm mỹ cho du khách chụp hình tại các làng nghề, ứng với các làng nghề/nơi sản xuất hình thành không gian thực hành trải nghiệm cho du khách cùng làm nghề và cấp chứng chỉ “nghệ nhân du lịch” cho du khách.

* Kêu gọi cộng đồng: cung cấp tư liệu dữ liệu hình thành bộ thuyết minh về các nghề, tham gia các lớp huấn luyện nâng cao năng lực tham gia phục vụ du khách, chung tay sản xuất các quà tặng lưu niệm đặc sản phục vụ cho du khách, nhận diện các hộ có khả năng triển khai homestay để huy động các nguồn lực phục vụ nhu cầu lưu trú cho du khách.

(3) Mô hình “từ đồng ruộng đến bàn ăn”

+ Địa bàn triển khai: phường Thạnh Hòa, phường Thới Thuận

+ Đối tượng phục vụ: du khách quốc tế và nội địa

+ Ý tưởng triển khai:

- Xây dựng chương trình du lịch chuyên đề ***Thốt Nốt sạch từ đồng ruộng sạch đến bàn ăn***

* Dịch vụ nổi bật: hình thành các không gian sản xuất lúa, rau, cây ăn trái an toàn cho du khách tìm hiểu tham quan và thực hành chế biến các bữa ăn có hương vị đặc trưng của Nam Bộ nói chung và Thốt Nốt nói riêng; chú ý đóng gói phù hợp với xu hướng cá nhân hóa trong tiêu dùng và truy nguyên được nguồn gốc địa lý trong việc giới thiệu và bán các sản phẩm nông nghiệp

sạch cho du khách.

* Kêu gọi cộng đồng: chú ý kích thích phong trào khởi nghiệp khai thác các giá trị nông nghiệp phục vụ cho việc phát triển du lịch; hình thành các hội/nhóm nông dân làm du lịch để chia sẻ kinh nghiệm và tập huấn nhằm nâng cao năng lực và nhận thức cho người nông dân

4. Kết luận

Ngày nay, du lịch cộng đồng đang nhận được nhiều sự đồng thuận trong chiến lược phát triển du lịch không chỉ ở các quốc gia phát triển mà còn có ở nhiều quốc gia khác với mục tiêu mang lại lợi ích chung cho cộng đồng địa phương.

Tại Việt Nam, du lịch cộng đồng đã đem lại nhiều lợi ích thực sự về mặt kinh tế cho người dân ở các vùng nông thôn. Nhân tố chính đóng góp cho sự thành công của loại hình du lịch này chính là cộng đồng địa phương. Họ có mối quan hệ mật thiết trong vấn đề khai thác tài nguyên du lịch để hình thành nên các hoạt động, loại hình và sản phẩm du lịch.

ĐBSCL đang là một trong những khu vực đón khách năng động của Việt Nam. Với hệ cảnh quan sinh thái tự nhiên và nông nghiệp đặc sắc, với các giá trị văn hóa độc đáo, đồng bằng sông Cửu Long đang dần đẩy mạnh khai thác và phát triển hình thức du lịch hấp dẫn, trong đó có du lịch cộng đồng.

Trong bối cảnh vận động và phát triển của du lịch, việc huy động và kêu gọi cộng đồng địa phương cùng tham gia là một trong những xu hướng đang được xã hội quan tâm. Cộng đồng được xem là tác nhân quan trọng để thúc đẩy nền kinh tế của địa phương vì thế việc phát triển du lịch có sự tham gia của cộng đồng địa phương là quan điểm phát triển hợp lý.

Xuất phát từ thực trạng trên, bài viết này nhìn nhận rõ nét về khả năng, vai trò của cộng đồng địa phương tại quận Thốt Nốt – Cần Thơ trong việc tham gia phát triển du lịch. Đồng thời đây cũng là hướng nghiên cứu góp phần tạo ra các cơ hội giúp cộng đồng địa phương tiếp cận với các nguồn lợi kinh tế từ hoạt động du lịch, khắc phục các vấn đề còn tồn tại từ việc phát triển du lịch đến cộng đồng.

Điều này gắn gũi với ý nghĩa kêu gọi cộng đồng địa phương cùng làm du lịch cũng là cách thức kết hợp làm kinh tế du lịch và các hoạt động kinh tế khác

nhằm nâng cao hiệu quả kinh tế. Hơn thế nữa, việc đề xuất xây dựng các mô hình du lịch cộng đồng tại Thốt Nốt góp phần đa dạng hóa các loại hình, sản phẩm và hoạt động du lịch cho khu vực Tây Nam bộ nói chung và Cần Thơ nói riêng, vừa góp phần đáp ứng nhu cầu ngày càng đa dạng của du khách, vừa bổ sung định hướng phát triển du lịch của địa phương để có những bước chuẩn bị, tổ chức ngày càng hiệu quả./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bùi Thị Hải Yến (chủ biên), 2012. *Du lịch cộng đồng*. NXB. Giáo Dục Việt Nam
2. Nguyễn Đình Hòa và Vũ Văn Hiếu, 2001. *Du lịch bền vững*. NXB. Giáo Dục Việt Nam.
3. Phạm Trung Lương, 2003. *Phát triển du lịch sinh thái ở các vườn quốc gia, khu bảo tồn thiên nhiên với sự tham gia của cộng đồng*. Viện Nghiên cứu Phát triển Du lịch
4. REST. 1997. *Community Based Tourism: Principles and Meaning*.
5. Trần Thị Mai, 2005. *Du lịch cộng đồng – du lịch sinh thái: Định nghĩa, đặc trưng và quan điểm phát triển*. Trường Trung cấp nghiệp vụ du lịch Huế
6. Ủy ban Nhân dân Quận Thốt Nốt và Trung tâm bồi dưỡng Chính trị Quận Thốt Nốt, 2018, *Tài liệu Tọa Đàm Khoa học: Giải pháp phát triển du lịch trên địa bàn Quận Thốt Nốt*
7. Võ Quế, 2006. *Du lịch cộng đồng lý thuyết và vận dụng- tập 1*. NXB Khoa học và Kỹ thuật

Website

1. <https://baomoi.com/can-tho-don-hon-7-5-trieu-luot-khach-du-lich/c/24525828.ep>
2. <http://www.pachamama.org/community-based-tourism>
3. <http://www.communitybasedtourism.info/en/community-based-tourism/community-based-tourism.asp>
4. <http://www.community-tourism.org>

5. <http://data.iucn.org/dbtw-wpd/html/tourism/section5.html>
6. <http://baocantho.com.vn/thot-not-phat-trien-du-lich-sinh-thai-gan-voi-lang-nghe-a13908.html>
7. <http://vietnamtourism.gov.vn/index.php/items/25343>
8. <http://baocantho.com.vn/tro-luc-de-lang-nghe-banh-trang-thuan-hung-phat-trien-a89834.html>
9. <http://tourismcantho.vn/vi/thot-not-phat-trien-du-lich-sinh-thai-gan-voi-lang-nghe/n2750.html>
10. <http://cantho.gov.vn/wps/wcm/connect/CanTho/Tieng%20Viet/GioiThieu/ThanhPhoCanTho/DatVaNguoiCanTho/Lang%20nghe%20truyen%20thong/>